

1. Descriviu la informació representada en el mapa.*Distribució de les terres de regadiu per comunitats autònomes (2005)*

FONT: *Anuario de Estadística* [en línia]. Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino, 2009. <http://www.mapa.es/estadistica/pags/anuario/2009/Anuario_2009.pdf>

Es tracta d'un mapa d'Espanya temàtic que mostra la distribució de les terres de regadiu a Espanya per Comunitats Autònomes, l'any 2008, en percentatge sobre el total de terres de cultiu de cada CC. AA. Es tracta, doncs, d'informació quantitativa.

Com a informació complementària s'indica, amb una línia i trama de punts, la delimitació entre l'Espanya humida i l'Espanya seca. La font és l'Anuario de Estadística de l'any 2009 recollit a la pàgina web del Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino.

Les Comunitats autònomes amb un percentatge més gran de terres de regadiu corresponen a l'Espanya seca i són les illes Canàries i la Comunitat Valenciana, mentre que les que tenen un percentatge menor formen part de l'Espanya humida i es troben a la façana cantàbrica com ara Cantàbria i Astúries.

2. Expliqueu les característiques del paisatge agrari mediterrani, d'acord amb l'esquema següent:**a) Classes de conreus que hi predominen.**

Els conreus característics del secà són els que componen l'anomenada trilogia de conreus mediterrània: els cereals, la vinya i l'olivera. L'ordi i el blat són els principals cereals que prosperen en les zones mediterrànies de tendència continental mentre que la vinya és el conreu arbustiu més estès. L'olivera ocupa zones de monocultiu i agricultura extensiva a les zones mediterrànies més d'interior. D'altres conreus característics són l'ametller, l'avellaner i el garrofer.

A les zones de clima mediterrani amb temperatures més suaus i sòls fèrtils es porta a terme l'agricultura de regadiu, intensiva, que utilitza tècniques avançades de regadiu, amb instal·lació d'hivernacles, selecció de llavors i ús massiu de productes fitosanitaris. Els conreus principals que es produeixen són les hortalisses primerenques, plantades a l'aire lliure o sota plàstic, també conreus herbacis com el gira-sol i la soja. El conreu d'arbres fruiters del grup dels cítrics són els conreus que dominen en el paisatge agrícola de les hortes de València i Múrcia: tarongers, mandariners i llimoners. També hi ha plantacions d'altres fruiters de fruita dolça com per exemple pomeres i pereres.

b) Tipus de ramaderia que s'hi practica.

Pel que fa a la ramaderia predomina l'ovina i la caprina que és extensiva a les zones de secà, ja que Espanya és el 2n país de la UE en producció. La porcina i bovina estabulada, junt amb l'aviram es troben disperses a diferents regions, encara que són de caràcter intensiu a Catalunya i molt lligada a la ramaderia industrial i la indústria agroalimentària.

c) Estructura agrària: tipus de parcel·les i dimensions.

En relació a l'estructura agrària el paisatge agrari mediterrani es caracteritza pel predomini de les explotacions de secà de dimensions mitjanes i petites malgrat que a Andalusia hi predomina el latifundi. A les zones planes dels litorals les explotacions són de dimensions petites i conreades de manera intensiva. 0,25 punts

3. Exposeu resumidament els canvis més importants que s'han produït en el sector primari, d'acord amb l'esquema següent:**a) Canvis provocats per la industrialització de l'agricultura i la ramaderia.**

Els canvis soferts en relació a la influència de la industrialització en l'agricultura i la ramaderia que es podrien esmentar són els següents:

- Disminució de la superfície de cultiu de secà i augment de la de regadiu.
- Augment del pes econòmic de la ramaderia en la producció final agrària.
- Integració creixent entre el sector agrícola i ramader i la indústria alimentària.
- Pèrdua de població activa agrària i envelliment progressiu dels ocupats al sector primari.
- Disminució de sòl agrícola degut al creixement del sòl urbà i del destinat a les infraestructures i serveis.
- Augment de la superfície forestal a causa de la disminució de les pastures.

b) Objectius de la política agrícola comuna (PAC).

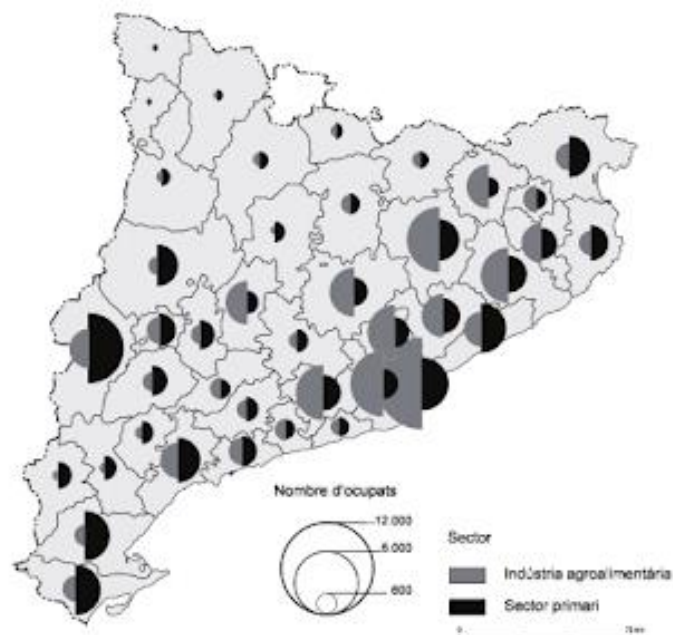
- Afavorir una més alta competitivitat i adaptació de la producció a la demanda.
- Desenvolupar la indústria agroalimentària (la capdavantera del sector industrial espanyol) per tal d'augmentar el valor afegit dels productes agraris i forestals.
- Millorar el medi ambient i l'entorn rural.
- Millorar la qualitat de vida de les àrees rurals.
- Avançar cap una diversificació econòmica de les zones rurals.
- Tendència a la restricció de les ajudes econòmiques: això va comportar per exemple la desaparició d'àrees de conreus subvencionats com el tabac i el cotó.
- La incorporació de nous estats membres l'any 2004 a la Unió Europea va provocar l'increment de les terres de conreu (un 30% més) i va obligar a replantejar l'agricultura comunitària.

Tema 11: [El sector primari.](#)**c) Desenvolupament dels conreus i de la ramaderia ecològics.**

- La pràctica de l'agricultura ecològica va començar a Espanya fa uns 25 anys degut a la competència soferta pels productes tradicionals procedents d'altres països i l'augment de la demanda de productes ecològics per una part creixent de la població.
- Tot i el gran creixement inicial, i el bon nivell competitiu d'aquest model, actualment el seu desenvolupament s'ha estancat perquè el consum del mercat interior espanyol és molt reduït i no arriba a l'1 % de la despesa en alimentació.
- Espanya té una gran superfície de terres dedicades a conreus ecològics - és el segon país de la UE, després d'Itàlia- però la major part de la seva producció s'exporta a països com Alemanya, els Països Baixos, França i el Regne Unit.
- Andalusia manté quasi la meitat dels conreus ecològics que es produeixen a Espanya, a gran distància de la resta de les comunitats autònomes.
- A Catalunya proliferen iniciatives d'aquest tipus que intenten fer arribar directament els productes al consumidor sense intermediaris per tal de fer-los competitius amb l'agricultura comercial.
- La ramaderia ecològica, en canvi, mostra xifres molt minoritàries i només té importància local tot i la incentivació i el futur que presenta.

4. Descriviu la informació representada en el mapa.

Total de persones ocupades en el sector primari i en la indústria agroalimentària (2007)

FONT: Ignasi ALDOMÀ. *Atles de la nova ruralitat*. Lleida: Fundació del Món Rural, 2009.

Tema 11: [El sector primari.](#)

Es tracta d'un mapa temàtic de Catalunya per comarques que mostra el total de població activa ocupada en el sector agrari i en la indústria alimentària l'any 2007.

Les dades es representen amb dos semicercles proporcionals que representen el total de població activa ocupada en la indústria alimentària i en el sector agrari. La font és *l'Atles de la nova ruralitat*. 2009

A una bona part de les comarques de Barcelona i Girona la població ocupada a la indústria agroalimentària és significativament més important que l'ocupada al sector agrari. En canvi a la major part de les comarques de Lleida i Tarragona (tret dels casos de la Segarra i el Baix Penedès) hi predomina la població ocupada al sector primari.

Cal destacar el fet que la comarca amb major nombre d'ocupats en el sector agroalimentari és el Barcelonès, i que també és la segona en ocupats en el sector primari, només superada pel Segrià.

5. Responen.

a) Identifiqueu les zones on les persones ocupades en el sector primari representen una majoria respecte de les ocupades en la indústria agroalimentària. Expliqueu-ne raonadament les causes.

Els ocupats en el sector primari són majoria a totes les comarques de ponent, dels Pirineus i del sud de Tarragona, a més de a l'Alt i Baix Empordà i al Maresme.

Les causes responen a que és en aquestes comarques on es concentra la producció agrària de Catalunya.

b) Expliqueu els motius de l'elevat nombre de persones ocupades en la indústria agroalimentària en algunes comarques de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

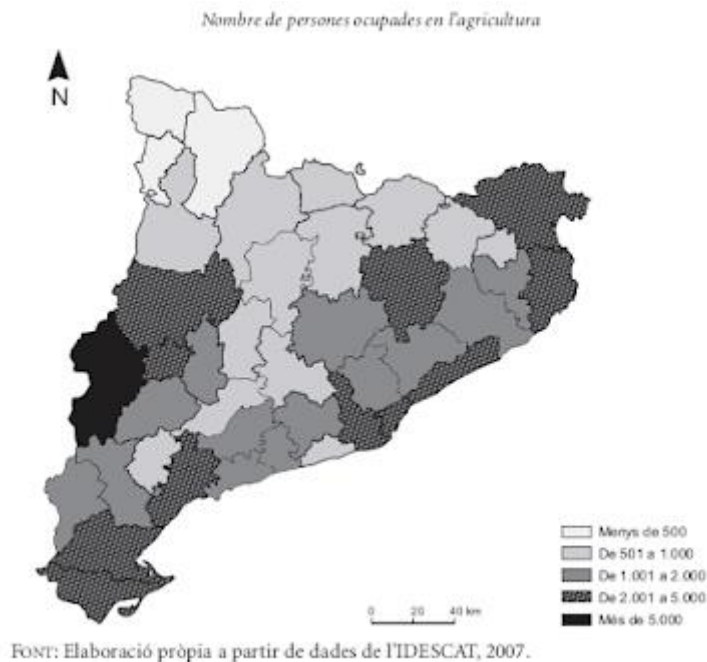
A les comarques de la regió metropolitana es concentra un bon nombre de indústries de transformació agroalimentària que donen feina a moltes persones, a més de les indústries de begudes (refrescs, cerveseres, etc.) que s'inclouen en aquest sector. (0,5)

6. Expliqueu les transformacions recents de l'activitat agrícola a Catalunya, d'acord amb l'esquema següent:**a) L'adaptació a la PAC (política agrària comunitària) del camp català.**

- Millorar la competitivitat del sector, garantint la producció d'aliments a preus assequibles en el mercat mundial i l'adaptació de la producció a la demanda.
- Millorar les condicions sanitàries dels animals i el seu benestar, fet que reverteix positivament en la seguretat alimentària.
- Millorar l'estat del medi ambient agrari utilitzant mètodes de producció respectuosos amb l'entorn.
- Desenvolupar la indústria agroalimentària (la capdavantera del sector industrial espanyol) per tal d'augmentar el valor afegit dels productes agraris i forestals.

b) L'aparició de l'agricultura i la ramaderia ecològiques.

- L'agricultura ecològica va començar a Catalunya i Espanya fa uns 30 anys degut a la competència de l'agricultura de mercat d'altres països i l'augment de la demanda per la consciència ecològica de la població.
- En els darrers anys l'aparició en el mercat de "productes transgènics" procedents de l'agricultura comercial i la prohibició expressa d'utilitzar productes genèticament modificats (OGM) en l'agricultura ecològica, ha fet créixer el seu consum.
- Encara que aquest model agrícola té molt bon nivell de qualitat i és competitiu, es troba poc present al mercat interior català i espanyol en comparació a altres països de la UE.
- A Catalunya proliferen iniciatives de producció i distribució de productes ecològics que intenten fer arribar directament els productes al consumidor sense intermediaris, per tal de fer-los competitius amb l'agricultura comercial.
- La ramaderia ecològica encara és molt reduïda i es troba en un procés d'adaptació amb volums de producció baixos. Presenta importància a nivell local tot i la incentivació i el futur que presenta en els mercats artesanals i locals.

7. Descriuiu la informació representada en el mapa.

Es tracta d'un mapa de Catalunya temàtic que mostra els ocupats al sector agrari per comarques i en números absoluts. Les dades estan agrupades en cinc categories i es representen per mitjà d'una gamma de trames i matisos en blanc i negre. El mapa està realitzat a escala, la qual està indicada en la part inferior

La font és l'Atlas Nacional de Catalunya amb dades de l'IDESCAT Any 2007.

La comarca amb un nombre d'ocupats més gran és el Segrià, mentre que les que tenen una quantitat d'ocupats menor són la Vall d'Aran, el Pallars Sobirà i l'Alta Ribagorça.

8. Exposeu breument quins són els principals productes agrícoles que es produeixen a Catalunya i indiqueu a quina àrea geogràfica s'obtenen. Expliqueu per què el Segrià és la comarca que té el nombre més gran de persones ocupades en l'agricultura.

Pel que fa als principals productes agrícoles cal diferenciar entre els que es produeixen en el sistema d'agricultura intensiva i els procedents de l'agricultura extensiva.

Pel que fa l'agricultura intensiva, els principals productes i les localitzacions geogràfiques són: Flors al Maresme, Hortalisses al delta del Llobregat, Arròs al

Tema 11: [El sector primari.](#)

delta de l'Ebre. Fruïtes (pera, poma, préssec) al Segrià i a l'Alt Empordà (poma). Etc.

Pel que fa l'agricultura extensiva, els principals productes i les localitzacions són: Vinya en comarques especialitzades en aquest conreu destinat a la producció de vins i caves: Penedès, Priorat, Conca de Barberà, Terra Alta, Alt Empordà, etc. Avellaner al camp de Tarragona. Cereals, olivera i vinya a les terres interiors, amb especialització d'algunes comarques en algun producte concret com l'olivera a les Garrigues o l'ordi a la Segarra. A les comarques més humides es produeix farratge i blat de moro destinats a les explotacions ramaderes. Etc.

Al Segrià l'elevat nombre de treballadors a l'agricultura es justifica a causa d'una antiga implantació de l'agricultura basada en l'existència d'una plana amb sòls molt fèrtils, el desenvolupament dels conreus de regadiu basats en l'aigua del Segre i l'expansió més recent d'alguns conreus com els fruiters de fruita dolça, els cereals i els farratges.

9. Expliqueu les característiques següents de l'agricultura a Catalunya:**a) Superfície de les explotacions.**

A Catalunya predominen les explotacions petites a diferència d'altres regions d'Espanya on es mantenen molts latifundis.

b) Relació entre el sector agrícola i el sector ramader.

A moltes comarques i especialment a les més humides el sector agrícola està integrat amb les explotacions ramaderes, de manera que l'ordi, els farratges i el blat de moro que s'hi conrea està destinat a l'alimentació d'explotacions ramaderes sovint dins la mateixa propietat.

c) Problemes ambientals derivats de l'activitat agrícola.

Els problemes ambientals provocats per les activitats agràries estan relacionats amb la utilització de productes químics per millorar els rendiments, com per exemple els adobs i els productes fitosanitaris.

Un altre problema és l'elevat consum d'aigua que efectuen algunes explotacions de regadiu.

10. Descriviu el tipus d'agricultura i d'explotació agrícola que s'observen en la fotografia.

Es tracta d'una fotografia d'una explotació destinada a l'agricultura intensiva, un hivernacle, on es practica l'agricultura de regadiu amb una gran productivitat, en aquest cas amb l'obtenció de productes d'horta.

11. Responen.

a) A quins territoris de Catalunya és més freqüent el tipus d'agricultura que apa-reix en la fotografia? I a quins altres territoris d'Espanya?

A Catalunya l'agricultura intensiva de regadiu, sota hivernacle o a l'aire lliure, és característica de les comarques del Maresme i el Baix Llobregat, amb importants conreus d'horta, així com a les planes regades de la plana de Lleida, el camp de Tarragona i el Baix Ebre-Montsià.

I a quins territoris espanyols?

En el cas espanyol cal esmentar tota la costa mediterrània, des de Castelló a Màlaga, especialment València, Múrcia i Almería, i també a Huelva.

Tema 11: [El sector primari.](#)

b) Expliqueu les característiques de l'agricultura intensiva o de mercat.

L'agricultura intensiva o de mercat es caracteritza per una gran inversió en capital i en tecnologia per tal d'aconseguir uns rendiments molt elevats.

c) Quins són els productes principals que s'obtenen de l'agricultura intensiva?

Els principals productes que s'hi fan són les hortalisses (tomàquets, pebrots, cogombres, etc.), les flors i les plantes ornamentals.

12. Expliqueu quines han estat les transformacions més importants de les activitats agràries a Catalunya en els darrers decennis en relació amb els elements següents:**a) La superfície conreada i el tipus de conreu.**

La superfície agrària en general ha disminuït, per abandonament dels espais rurals menys productius i per influència dels processos urbanitzadors prop de les àrees urbanes.

Pel que fa al tipus de conreu, s'ha incrementat força el regadiu mentre que ha davallat la diversificació productiva dels espais agraris, que han tendit a l'especialització en els productes més rendibles.

b) La població activa agrària.

La població activa agrària ha davallat de forma molt important, amb un envelliment progressiu. També és important el pes creixent dels assalariats agraris i de l'agricultura a temps parcial.

c) Les característiques de les explotacions agràries.

Les explotacions agràries han evolucionat cap a menys explotacions, més mecanitzades i tecnificades, amb unes dimensions més grans i amb menor pes de l'explotació familiar tradicional.

13. Descriuiu la informació representada en el mapa.*Distribució de les terres de regadiu per comunitats autònomes (2005)*

FONT: *Anuario de Estadística* [en línia]. Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino, 2009. <http://www.mapa.es/estadistica/pags/anuario/2009/Anuario_2009.pdf>

Es tracta d'un mapa d'Espanya temàtic que mostra la distribució de les terres de regadiu a Espanya per Comunitats Autònomes, l'any 2008, en percentatge sobre el total de terres de cultiu de cada CC. AA. Es tracta, doncs, d'informació quantitativa.

Com a informació complementària s'indica, amb una línia i trama de punts, la delimitació entre l'Espanya humida i l'Espanya seca. La font és l'Anuario de Estadística de l'any 2009 recollit a la pàgina web del Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino.

Les Comunitats autònomes amb un percentatge més gran de terres de regadiu corresponen a l'Espanya seca i són les illes Canàries i la Comunitat Valenciana, mentre que les que tenen un percentatge menor formen part de l'Espanya humida i es troben a la façana cantàbrica com ara Cantàbria i Astúries.

14. Expliqueu les característiques del paisatge agrari mediterrani, d'acord amb l'esquema següent:**a)Classes de conreus que hi predominen.**

Destacar els grups de cultius que es troben en el paisatge agrícola mediterrani, majoritàriament de secà però amb un percentatge molt alt de regadiu en algunes regions com la Comunitat Valenciana i Múrcia.

Els conreus característics del secà són els que componen l'anomenada trilogia de conreus mediterrània: els cereals, la vinya i l'olivera. L'ordi i el blat són els principals cereals que prosperen en les zones mediterrànies de tendència continental mentre que la vinya és el conreu arbustiu més estès. L'olivera ocupa zones de monocultiu i agricultura extensiva a les zones mediterrànies més d'interior. D'altres conreus característics són l'ametller, l'avellaner i el garrofer.

A les zones de clima mediterrani amb temperatures més suaus i sòls fèrtils es porta a terme l'agricultura de regadiu, intensiva, que utilitza tècniques avançades de regadiu, amb instal·lació d'hivernacles, selecció de llavors i ús massiu de productes fitosanitaris. Els conreus principals que es produeixen són les hortalisses primerenques, plantades a l'aire lliure o sota plàstic, també conreus herbacis com el gira-sol i la soja. El conreu d'arbres fruiters del grup dels cítrics són els conreus que dominen en el paisatge agrícola de les hortes de València i Múrcia: tarongers, mandariners i llimoners. També hi ha plantacions d'altres fruiters de fruita dolça com per exemple pomeres i pereres.

b)Tipus de ramaderia que s'hi practica.

Pel que fa a la ramaderia predomina l'ovina i la caprina que és extensiva a les zones de secà, ja que Espanya és el 2n país de la UE en producció. La porcina i bovina estabulada, junt amb l'aviram es troben disperses a diferents regions, encara que són de caràcter intensiu a Catalunya i molt lligada a la ramaderia industrial i la indústria agroalimentària.

c)Estructura agrària: tipus de parcel·les i dimensions.

En relació a l'estructura agrària el paisatge agrari mediterrani es caracteritza pel predomini de les explotacions de secà de dimensions mitjanes i petites malgrat que a Andalusia hi predomina el latifundi. A les zones planes dels litorals les explotacions són de dimensions petites i conreades de manera intensiva.

15. Exposeu resumidament els canvis més importants que s'han produït en el sector primari, d'acord amb l'esquema següent:**a)Canvis provocats per la industrialització de l'agricultura i la ramaderia.**

Els canvis soferts en relació a la influència de la industrialització en l'agricultura i la ramaderia que es podrien esmentar són els següents:

- Disminució de la superfície de cultiu de secà i augment de la de regadiu.
- Augment del pes econòmic de la ramaderia en la producció final agrària.
- Integració creixent entre el sector agrícola i ramader i la indústria alimentària.
- Pèrdua de població activa agrària i envelliment progressiu dels ocupats al sector primari.
- Disminució de sòl agrícola degut al creixement del sòl urbà i del destinat a les infraestructures i serveis.

Augment de la superfície forestal a causa de la disminució de les pastures.

b)Objectius de la política agrícola comuna (PAC).

- Afavorir una més alta competitivitat i adaptació de la producció a la demanda.
- Desenvolupar la indústria agroalimentària (la capdavantera del sector industrial espanyol) per tal d' augmentar el valor afegit dels productes agraris i forestals. -Millorar el medi ambient i l'entorn rural.
- Millorar la qualitat de vida de les àrees rurals.
- Avançar cap una diversificació econòmica de les zones rurals.
- Tendència a la restricció de les ajudes econòmiques: això va comportar per exemple la desaparició d'àrees de conreus subvencionats com el tabac i el cotó.
- La incorporació de nous estats membres l'any 2004 a la Unió Europea va provocar l'increment de les terres de conreu (un 30% més) i va obligar a replantejar l'agricultura comunitària.

c)Desenvolupament dels conreus i de la ramaderia ecològics.

- La pràctica de l'agricultura ecològica va començar a Espanya fa uns 25 anys degut a la competència soferta pels productes tradicionals procedents d'altres països i l'augment de la demanda de productes ecològics per una part creixent de la població.
- Tot i el gran creixement inicial, i el bon nivell competitiu d'aquest model, actualment el seu desenvolupament s'ha estancat perquè el consum del mercat interior espanyol és molt reduït i no arriba a l'1 % de la despesa en alimentació.

Tema 11: El sector primari.

- Espanya té una gran superfície de terres dedicades a conreus ecològics – és el segon país de la UE, després d'Itàlia- però la major part de la seva producció s'exporta a països com Alemanya, els Països Baixos, França i el Regne Unit.
- Andalusia manté quasi la meitat dels conreus ecològics que es produeixen a Espanya, a gran distància de la resta de les comunitats autònomes.
- A Catalunya proliferen iniciatives d'aquest tipus que intenten fer arribar directament els productes al consumidor sense intermediaris per tal de fer-los competitiu amb l'agricultura comercial.
- La ramaderia ecològica, en canvi, mostra xifres molt minoritàries i només té importància local tot i la incentivació i el futur que presenta.

16. Descriu la informació representada en el mapa.

NOTA: No hi ha representada la DOP Catalunya, l'àrea de la qual coincideix amb la de les deu DOP vitivinícoles.

FONT: Institut Català de la Vinya i el Vi [en línia].

Es tracta d'un mapa temàtic on es cartografia les zones geogràfiques de les diferents denominacions d'origen vitivinícola de Catalunya. La font és l'Institut Català del Vi (www.incavi.cat).

El mapa mostra les àrees que ocupen les 10 denominacions d'origen lligades al vi. Predominen les DOP localitzades al sud de Catalunya, des del Penedès fins la Terra Alta.

17. Responen a les qüestions següents relacionades amb el conreu de la vinya a Catalunya:**a) Quines són les característiques del paisatge agrari de les zones on es conrea la vinya?**

El conreu de la vinya a Catalunya se situa en terres de secà i sota el domini del clima mediterrani. Predomina en àrees situades a la depressió prelitoral, la plana de l'Empordà i sectors de la depressió central.

b) Quins productes s'obtenen del conreu de la vinya i com es comercialitzen?

Els principals productes són els vins i els caves. La producció va adreçada al mercat nacional però el comerç internacional d'aquests productes és cada vegada més important.

c) Què és l'enoturisme?

L'enoturisme és un tipus de turisme que també es coneix com a turisme del vi. La seva principal activitat es concentra en visites a les zones vinícoles. Actualment la major part de les denominacions d'origen presenten ofertes turístiques que permeten conèixer les vinyes, els processos de producció i tastar les diferents varietats de vins o caves.

18. Exposeu les característiques del paisatge agrari mediterrani a Catalunya d'acord amb l'esquema següent:**a) Els factors condicionants naturals.**

Els factors condicionants principals són els de tipus climàtic. Les precipitacions anuals són escasses i l'estiu, quan les temperatures són més altes, és àrid. El terreny on es practica és majoritàriament de relleu accidentat encara que hi ha planes litorals i valls interiors amb sòls fèrtils.

b) El tipus d'agricultura que s'hi practica.

Les característiques climàtiques condicionen que s'hi practiqui una agricultura de secà on els conreus principals són els cereals, la vinya i l'olivera (trilogia mediterrània).

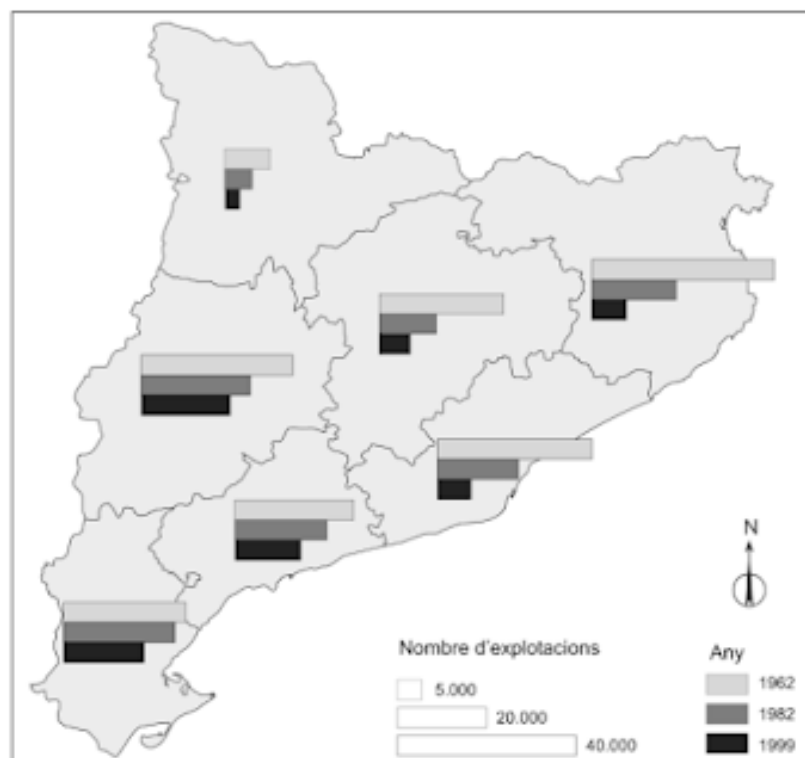
On hi ha disponibilitat d'aigua pel reg, s'estableixen hortes de regadiu, dedicades al conreu d'hortalisses, fruiters, cítrics, etc. En alguns sectors aquests conreus de regadiu es practiquen en hivernacles.

c) Les dimensions de les explotacions agràries.

En les àrees de conreu de secà predominen unes explotacions de dimensions mitjanes. A les zones d'horta, de conreu intensiu, les explotacions són de mida més petita.

19. Descriuiu la informació representada en el mapa.

Evolució del nombre d'explotacions agràries a Catalunya (1962-1999)

FONT: Adaptació del mapa de la Fundació del Món Rural, *Atles de la nova ruralitat* [en línia].

Es tracta d'un mapa temàtic, amb delimitacions supracomarcals, que representa l'evolució entre mitjan segle XX i finals del segle del nombre d'explotacions agràries per mitjà de gràfics de barres sobreposats. La font és la Fundació del Món Rural i les dades corresponen als anys 1962, 1982 i 1999.

S'observa que el nombre d'explotacions ha disminuït notablement, i que a les demarcacions del mapa corresponents al Pirineu de Lleida, la regió metropolitana de Barcelona i les comarques gironines és on aquesta disminució és més gran (>50%), mentre que a les comarques de Lleida, Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre, la disminució, si bé també s'ha produït, ha estat menor.

Tema 11: [El sector primari.](#)**20. Relacioneu l'evolució del nombre d'explotacions agràries que observem en el mapa amb els factors ambientals i socioeconòmics propis de cada àmbit territorial.**

Entre l'any 1962 i el 1999, el descens en el nombre d'explotacions és molt gran, es perden més de la meitat d'explotacions als àmbits territorials corresponents al Pirineu, i a les comarques de Girona i Barcelona. Les comarques del pla de Lleida i Tarragona resisteixen millor el descens.

Com a possibles causes es poden apuntar les relacionades amb el despoblament i l'abandonament de les activitats agràries a les zones rurals i de muntanya, sobretot al Pirineu, i la transició vers altres activitats, com les industrials i les del sector terciari, especialment el turisme, a les comarques de Girona i Barcelona.

A les comarques del pla de Lleida i Tarragona, el descens no ha estat tan acusat perquè, d'una banda, és on es localitzen algunes de les principals zones agrícoles de Catalunya: les àrees de regadiu del pla de Lleida i el delta de l'Ebre; les grans àrees de conreu de la vinya i la fruita seca al sector del Camp de Tarragona, el Priorat i la Terra Alta, i també perquè el desenvolupament industrial i turístic no ha ofert tantes oportunitats com a les comarques de Barcelona i la Costa Brava.

21. Relacioneu la localització de les grans àrees agràries de Catalunya (pastures de muntanya, monocultiu cerealístic de secà, grans zones de regadiu, monocultiu de la vinya) amb els factors ambientals que les condicionen.

- Pastures de muntanya: Pirineus.
- Grans zones de regadiu: pla de Lleida, delta de l'Ebre i sectors del delta del Llobregat, el Maresme i la plana de l'Empordà.
- Monocultiu cerealístic de secà: Depressió Central.
- Monocultiu de la vinya: Depressió Prelitoral (el Penedès, el Priorat, la Terra Alta), part meridional de la Depressió Central (la Conca de Barberà) a més de sectors més reduïts a Lleida (costers del Segre), la Depressió Central (comarca del Bages), el Maresme (Alella) i l'Empordà.

Pel que fa als factors ambientals:

- orografia, el pendent que dificulta les labors de conreu i facilita la pèrdua de sòl.
- clima, la influència de la pluviositat i el règim tèrmic.
- tipus de sòl, més o menys fertilitat i necessitat d'adobs.

Tema 11: [El sector primari.](#)

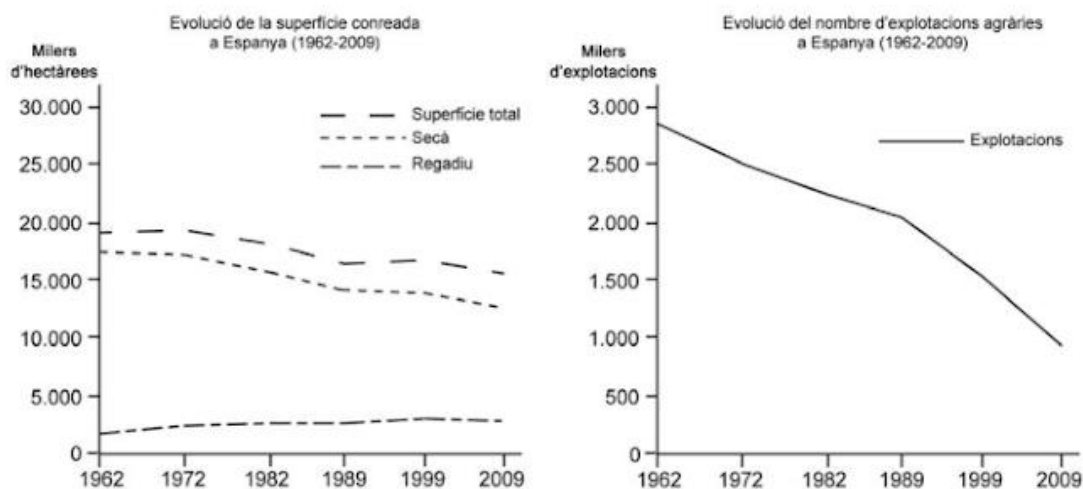
S'admetrà també la menció a altres factors que sovint es mencionen en els manuals i que es relacionen amb els tres anteriors, per exemple, la disponibilitat d'aigua o l'altitud.

Trets ambientals característic de cadascuna de les zones agràries:

- Pastures de muntanya: les dificultats imposades pel pendent i el rigor climàtic.
- Grans zones de regadiu: la necessitat d'un període hivernal curt, de sòls fèrtils i de tenir aigua a l'abast.
- Monocultiu cerealístic de secà: terrenys planers, sòls profunds i disponibilitat d'aigua més aviat escassa i sotmesa al tipus de clima.
- Monocultiu de la vinya: sòls pobres amb pluges minses i estacionals.

22. Descriu la informació representada en els gràfics.

Evolució de la superfície conreada i del nombre d'explotacions agràries a Espanya (1962-2009)

FONT: Elaboració pròpia a partir de dades publicades per l'Institut Nacional d'Estadística (INE) al *Censo Agrario de España*, 2012.

Es tracta de dos gràfics lineals que representen respectivament l'evolució de la superfície conreada i el nombre d'explotacions agràries entre 1962 i 2009.

La font és el *Censo Agrario de España* de l'INE, 2012.

Tema 11: [El sector primari.](#)

Descripció de la informació:

S'observa que l'evolució de la superfície conreada té una tendència clarament negativa en els darrers cinquanta anys, que es correspon sobretot amb la davallada de la superfície de secà, tot i un petit estancament en els anys 90. Per contra, la superfície de regadiu té una tendència a l'augment, especialment en els anys 90.

En el segon gràfic s'observa una forta reducció de les explotacions agràries en els últims cinquanta anys, amb una intensificació important a partir dels anys 90.

23. Expliqueu els factors econòmics, socials i tècnics que han influït en l'evolució de les variables representades en els gràfics.

La disminució de la superfície conreada i del nombre d'explotacions és deguda als factors següents:

Factors econòmics: els productes agraris al llarg del segle XX, però sobretot en la segona meitat del segle, han anat depreciant-se en relació amb els productes industrials i el preu dels serveis. Aquest fet ha comportat que cada cop les explotacions agràries hagin estat menys competitives i els sous agraris proporcionalment més baixos, de forma que bona part dels pagesos han deixat el camp, cosa que ha comportat la disminució del nombre d'explotacions i l'abandonament de les terres de conreu menys rendibles.

Factors socials: la possibilitat de feina en altres sectors econòmics i la millor qualitat de vida a les ciutats, junt al desprestigi de l'activitat agrícola i de la vida a les zones rurals va originar que sobretot a partir dels anys 60 s'intensifiqués molt el procés d'èxode rural.

Factors tècnics: la possibilitat de mecanitzar moltes de les tasques agrícoles ha permès que el nombre mitjà d'hectàrees cultivades per explotació sigui cada cop més gran. Per això, tot i la pèrdua d'explotacions i d'actius agraris, la pèrdua de superfície cultivada, tot i evident, no és ni molt menys proporcional a la disminució global del nombre d'explotacions.

24. Responen a les qüestions següents relacionades amb el treball agrari espanyol:

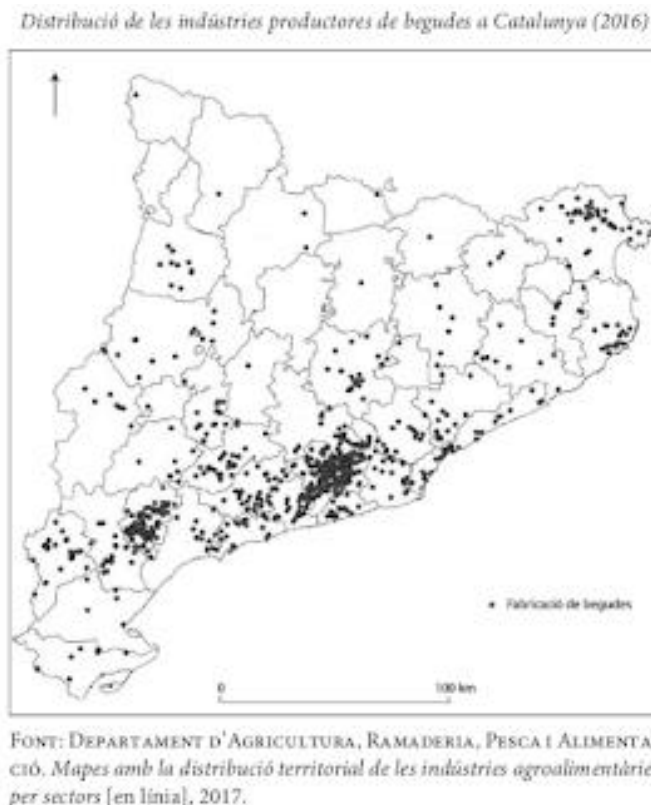
a) En què es diferencien l'agricultura familiar, l'agricultura a temps parcial i el treball agrícola assalariat?

- **Agricultura familiar:** agricultura en què l'explotació és portada majoritàriament pel propietari amb més o menys ajut de la resta de membres de la família.
- **Agricultura a temps parcial:** es tracta del tipus de treball dels pagesos que tenen una altra ocupació que els impedeix dedicar tot el temps de treball a l'explotació agrària.
- **Treball assalariat agrícola:** el treballador no és l'explotador de la terra, sinó que rep un sou fix o eventual per la seva feina.

b) A quines zones d'Espanya es localitza principalment cadascun dels tipus d'agricultura esmentats en la pregunta anterior? A què es deu aquesta distribució?

- L'**agricultura familiar** a Espanya és més important a la meitat nord que a la sud, i especialment a les províncies de la façana atlàntica. Això és així per l'herència històrica de l'estructura de la propietat en petites i mitjanes explotacions.
- L'**agricultura a temps parcial** és molt present en els espais propers a les zones urbanes i en tot el litoral mediterrani, a causa de la possibilitat d'alternar la feina al camp en les hores lliures amb el treball a la indústria o als serveis.
- És més present a la meitat sud d'Espanya i a les àrees de regadiu d'horta i fruiters. La seva presència pot respondre a una estructura del camp en grans propietats i/o a la presència de conreus que necessiten molta mà d'obra en períodes concrets de l'any, com per exemple en la collita. (0,25)

Posar exemples concrets de zones o produccions característics de cada cas.

25. Descriviu la informació representada en el mapa.

Es tracta d'un mapa de Catalunya amb les divisions administratives comarcals. Les indústries de begudes estan representades per mitjà de punts a l'interior de cada comarca.

La font és el Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, i l'any, el 2016.

Descripció de la informació:

Tot i que hi ha indústries de begudes en moltes comarques, les zones on es localitza un nombre més gran d'indústries coincideix amb la situació de les principals àrees de producció de vins i caves com són l'Alt Empordà, l'Alt i el Baix Penedès i el Priorat.

Tema 11: [El sector primari.](#)

26. Esmenteu els tipus d'indústries de begudes que hi ha a Catalunya i expliqueu les causes de la distribució geogràfica que presenten.

El sector de les indústries de begudes agrupa una gran diversitat d'empreses entre les quals es diferencien les de begudes alcohòliques (vins, caves, cerveses, licors) de les no alcohòliques (aigua, refrescs, suc de fruita, etc.).

Com en molts altres sectors de l'agroindústria la localització tendeix a situar-se en les àrees on es produeix la matèria primera que serà transformada i en aquest cas embotellada, com seria el cas de la producció de vins i caves, que com s'observa al mapa se situen en les zones vitivinícoles del Penedès, el Priorat o l'Empordà. També les plantes productores d'aigua embotellada se situen prop de les fonts o deus d'aigua, com els embotelladors de suc de fruita en les àrees de producció fructícola.

Un altre tipus de localització respon a aquelles empreses productores de begudes que no depenen directament d'un producte agrícola com a matèria primera, com seria el cas de molts tipus de refrescs i que tendeixen a situar-se prop d'on se situen els grans mercats de consumidors. En el cas de Catalunya a l'àrea metropolitana i en les àrees urbanes de les principals ciutats.

27. Exposeu els objectius essencials de la política agrícola comuna (PAC).

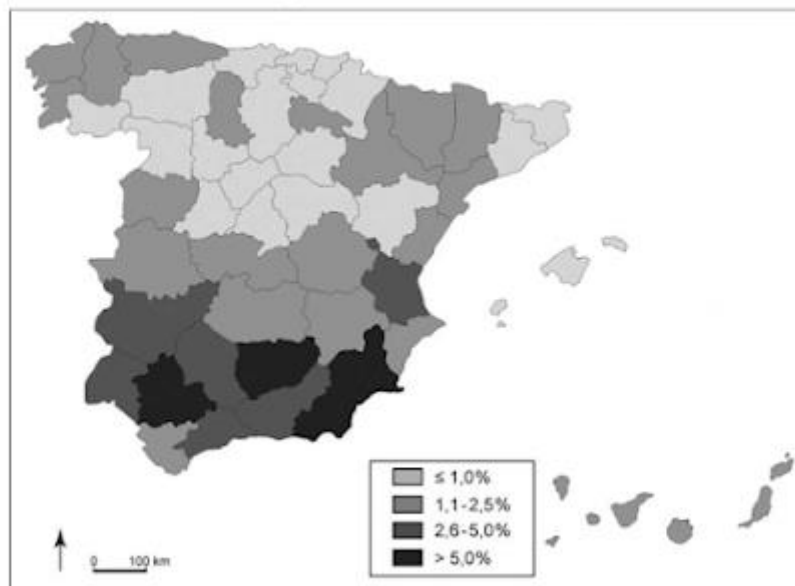
Els objectius de la nova PAC es poden resumir en els punts següents:

- Garantir un nivell de vida adequat per als pagesos així com una producció viable d'aliments. Augmentar la productivitat de l'agricultura perquè sigui competitiva en els mercats internacionals i proporcionar als consumidors una oferta d'aliments estable, segura i a preus assequibles.
- Afavorir un desenvolupament equilibrat de les zones rurals. Desenvolupar la indústria agroalimentària, la capdavantera del sector industrial espanyol, per tal d'augmentar el valor afegit dels productes agraris i forestals.
- Millorar el medi ambient i l'entorn rural, i també la qualitat de vida i diversificació econòmica a les zones rurals, en un context de canvi climàtic. Garantir la gestió dels recursos naturals.

Tema 11: [El sector primari.](#)**28. Exposeu els tipus de conreu que predominen a la Submeseta Norte, a l'interior d'Andalusia i a la costa mediterrània.**

La població activa agrària a Espanya va començar a davallar a partir dels anys cinquanta del segle passat en relació amb el desenvolupament que va viure la indústria. Actualment, la població activa agrària representa menys del 6 % de la població activa total. Hi ha, però, grans diferències entre províncies, tal com podeu observar en el mapa següent:

Població activa agrària sobre el total d'actius a escala estatal

FONT: Elaboració pròpia a partir de les dades publicades per l'Institut Nacional d'Estadística (INE) a l'Encuesta de población activa, 2015.

A la Submeseta Norte, el conreu dominant és el cereal de secà en grans extensions. A l'interior d'Andalusia, el conreu que predomina és l'oliverar de secà. Al litoral mediterrani predomina el policultiu, amb importància de les hortes i els fruiters de regadiu.

29. Expliqueu les diferències que s'observen en el percentatge de la població activa agrària a la Submeseta Norte, a l'interior d'Andalusia i a la costa mediterrània amb relació a la importància econòmica de l'agricultura en cadascun dels tres territoris.

A la Submeseta, com que hi ha diverses províncies poc industrialitzades, el pes de la població activa agrària sobre el total provincial és alt, però com que es tracta d'un conreu extensiu, no es necessita gaire mà d'obra; per això, el pes sobre el total espanyol és baix.

Andalusia, l'agricultura extensiva de secà necessita molta mà d'obra en determinats períodes de l'any, com per exemple en el temps de la collita, i per

Tema 11: [El sector primari.](#)

això hi ha força població activa agrària (amb províncies com Jaén i Sevilla amb percentatges superiors al 5 %).

Al litoral mediterrani, l'agricultura de regadiu necessita força mà d'obra, sobretot a províncies com Almeria i Múrcia, on aquesta activitat és especialment important.

30. Expliqueu les característiques de l'agricultura mediterrània tenint en compte els aspectes següents:**— Quins són els factors físics que la determinen?**

L'agricultura mediterrània es desenvolupa en unes regions caracteritzades per un relleu trencat de serres i altiplans i sota el domini d'un clima sec, com el clima mediterrani.

— Quins són els principals tipus de conreu i de producció ramadera?

A les àrees on es practica el conreu de secà, es cultiven cereals, vinya i olivera (trilogia mediterrània) i també fruita seca, com ametllers i avellaners. Els ramats que hi predominen són d'ovelles i cabres.

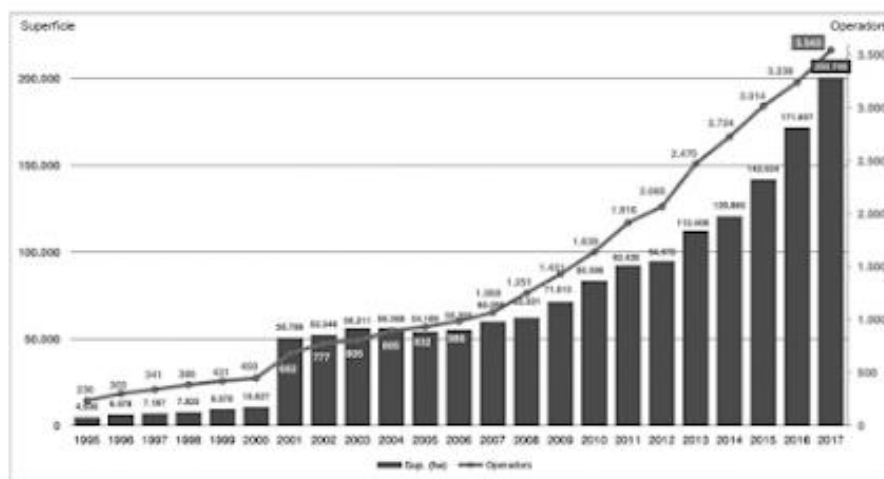
— Quina estructura tenen les explotacions agràries?

Les explotacions agràries són de mida petita o mitjana, sobretot als territoris litorals on es practica el regadiu, amb conreus intensius, mentre que a les regions meridionals predomina el latifundi i els conreus extensius.

Tema 11: El sector primari.**31. Expliqueu quina és la situació general de l'agricultura a Catalunya pel que fa al percentatge de població ocupada, la mida de les explotacions agràries predominants i el tipus d'agricultura que s'hi practica.**

Cada vegada són més els pagesos que passen a dedicar-se a l'agricultura ecològica. Es tracta d'un mercat que està creixent d'una manera notable a tot Europa. Segons els darrers estudis, el perfil del consumidor ecològic és el d'una persona que prefereix consumir productes locals, propers al seu entorn, sense donar importància a les marques.

Evolució de l'agricultura ecològica a Catalunya (1995-2017)

FONT: CONSELL CATALÀ DE LA PRODUCCIÓ AGRÀRIA ECOLÒGICA (CCPAE). <<http://www.ccpae.org>>.

Característiques principals de l'agricultura a Catalunya:

- La població activa dedicada al sector agrícola a Catalunya és inferior a l'1%
- A Catalunya predominen les explotacions petites a diferència d'altres regions d'Espanya on es mantenen molts latifundis.
- Els conreus de secà ocupen la major part de la superfície però el regadiu ha ampliat molt la superfície els darrers anys.

A moltes comarques i especialment a les més humides el sector agrícola està integrat amb les explotacions ramaderes, de manera que l'ordi, els farratges i el blat de moro que s'hi conrea està destinat a l'alimentació del bestiar de les d'explotacions ramaderes, sovint dins la mateixa propietat.

Tema 11: [El sector primari.](#)**32. Raoneu fins a quin punt esteu d'acord o en desacord amb les afirmacions següents:**

L'agricultura ecològica no utilitza productes fitosanitaris ni adobs.

L'agricultura ecològica pot utilitzar adobs procedents d'explotacions ramaderes ecològiques, o restes vegetals, i productes fitosanitaris en casos extrems, sempre que no provenguin de síntesi química.

Els productes anomenats *de kilòmetre zero* es produeixen en explotacions ecològiques.

El productes agrícoles anomenats de Km0 o de proximitat no comporten que siguin procedents de conreus ecològics. El seu avantatge és l'estalvi en les despeses energètiques degudes al transport en comparació amb productes de procedència llunyana.

— La Política Agrària Comunitària (PAC) promou i subvenciona l'agricultura ecològica.

Efectivament, donat que un dels objectius de la Política Agrària Comunitària (PAC) és la millora del medi ambient agrari utilitzant mètodes de producció respectuosos amb l'entorn. Es fomenta la utilització de fertilitzants orgànics, la lluita natural contra les plagues i les malures, la conservació de la biodiversitat, etc.

33. Resumi les idees principals del text.**El regadiu a Catalunya**

Catalunya és un país amb unes condicions naturals poc propícies per al desenvolupament d'una agricultura potent. Amb una superfície total de 3.190.000 hectàrees, la superfície agrària útil (SAU) no arriba a 1.000.000 d'hectàrees [...]. En aquestes condicions, regar el camp ha constituït una aspiració històrica per als pagesos de Catalunya. Des de sempre, des de temps immemorials, però especialment des de la segona meitat del segle XIX, s'han plantejat obres de regulació i de derivació de les aigües dels rius que recorren el país per tal de poder disposar de majors garanties de reg per a les produccions agrícoles i millorar, a través del regadiu, la renda dels agricultors i la viabilitat de les explotacions agràries.

L'aigua per al regadiu procedeix bàsicament d'embassaments situats en els rius de les conques internes de Catalunya o en els de la conca de l'Ebre que, posteriorment, es distribueix a través de canals i séquies. La reutilització d'aigües procedents de depuradora per a regadiu és encara relativament escassa.

Adaptació feta a partir del text de la Fundació del Món Rural [en línia]

Tema 11: [El sector primari.](#)

- Catalunya té unes condicions naturals poc propícies per a l'agricultura.
- La SAU no arriba a la tercera part de la superfície total de Catalunya.
- Regar el camp ha estat una aspiració històrica de la pagesia per tal de millorar les rendes i la viabilitat de les explotacions.
- L'aigua per al regadiu procedeix dels embassaments dels rius de les conques internes i de l'Ebre.
- L'aigua per al reg procedent de depuradores és escassa.

La font és "Regadius de Catalunya", un recurs web en línia.

34. Digueu si esteu d'acord amb la frase següent del text: «Catalunya és un país amb unes condicions naturals poc propícies per al desenvolupament d'una agricultura potent.» Justifiqueu la resposta.

La resposta correcta és estar d'acord amb la sentència del text. Les causes de les condicions poc favorables a l'agricultura serien les següents:

-Causes degudes al relleu:

Catalunya és un país muntanyós. A molts llocs, els conreus han ocupat històricament els vessants de muntanya, de sòls prims i de baixa productivitat, per mitjà de l'esglaonament en bancals.

-Causes de tipus climàtic:

Bona part del territori es troba sota el domini del clima mediterrani, amb precipitacions baixes i irregulars al llarg de l'any, estius àrids i l'aparició recurrent de períodes de sequera.

Altres causes:

-Les planes fèrtils aptes per al conreu són escasses.

-Les àrees de regadiu són limitades en comparació amb altres països i territoris.

35. Exposeu les característiques principals del paisatge agrari mediterrani de Catalunya tenint en compte els aspectes següents:**— On es troba? Quina estructura agrària presenta?**

El paisatge agrari mediterrani litoral es localitza a les terres litorals i prelitorals, i als sectors meridionals de la depressió central (Segrià, les Garrigues, Bages), també als deltes de l'Ebre, el Llobregat i la Tordera.

L'estructura agrària es caracteritza per explotacions de secà de mida mitjana i per explotacions més petites a les planes litorals i sectors d'horta de regadiu, conreades intensivament.

— Quin tipus d'agricultura s'hi practica? Quins són els productes principals que se n'obtenen?

Als llocs on no es pot regar es practica una agricultura extensiva de secà on s'hi conrea la trilogia mediterrània: cereals, vinya i olivera.

A les zones amb aigua disponible per al rec es practica una agricultura intensiva de regadiu. Els productes que s'obtenen difereixen segons les zones i el tipus d'explotació: fruita dolça al Segrià i l'Empordà; arròs al delta de l'Ebre, hortalisses als deltes, flors al Maresme, etc.

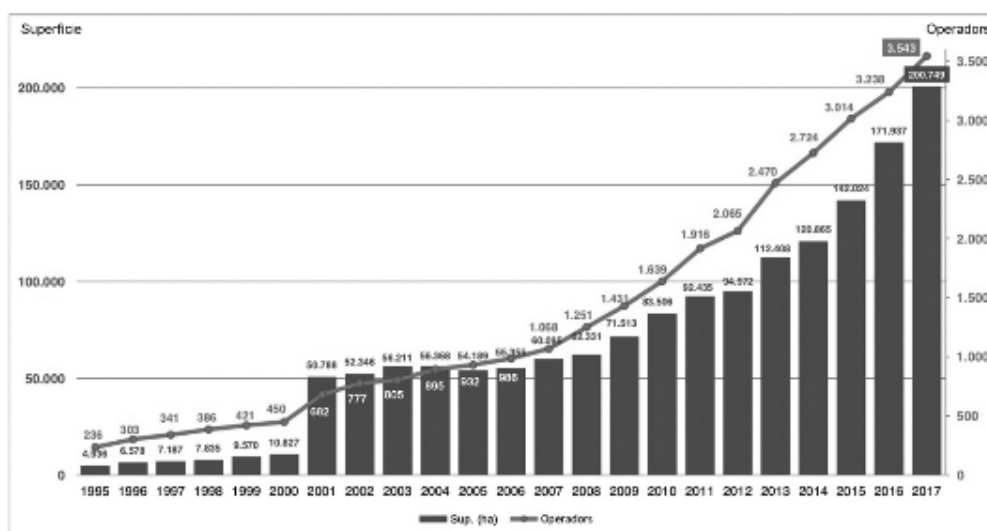
— Quin tipus de ramaderia s'hi practica?

En el paisatge agrari mediterrani la ramaderia extensiva tradicional d'oví i cabrum, que aprofitava els rostolls de les zones de secà, està desapareixent. En el seu lloc proliferen les granges de porcs i d'aviram.

Tema 11: [El sector primari.](#)**36. Expliqueu quina és la situació general de l'agricultura a Catalunya pel que fa al percentatge de població ocupada, la mida de les explotacions agràries predominants i el tipus d'agricultura que s'hi practica.**

Cada vegada són més els pagesos que passen a dedicar-se a l'agricultura ecològica. Es tracta d'un mercat que està creixent d'una manera notable a tot Europa. Segons els darrers estudis, el perfil del consumidor ecològic és el d'una persona que prefereix consumir productes locals, propers al seu entorn, sense donar importància a les marques.

Evolució de l'agricultura ecològica a Catalunya (1995-2017)

FONT: CONSELL CATALÀ DE LA PRODUCCIÓ AGRÀRIA ECOLÒGICA (CCPAE). <<http://www.ccpae.org>>.

Característiques principals de l'agricultura a Catalunya:

- La població activa dedicada al sector agrícola a Catalunya és inferior a l'1%
- A Catalunya predominen les explotacions petites a diferència d'altres regions d'Espanya on es mantenen molts latifundis.
- Els conreus de secà ocupen la major part de la superfície però el regadiu ha ampliat molt la superfície els darrers anys.
- A moltes comarques i especialment a les més humides el sector agrícola està integrat amb les explotacions ramaderes, de manera que l'ordi, els farratges i el blat de moro que s'hi conrea està destinat a l'alimentació del bestiar de les d'explotacions ramaderes, sovint dins la mateixa propietat.

37. Raoneu fins a quin punt esteu d'acord o en desacord amb les afirmacions següents:

L'agricultura ecològica no utilitza productes fitosanitaris ni adobs.

L'agricultura ecològica pot utilitzar adobs procedents d'explotacions ramaderes ecològiques, o restes vegetals, i productes fitosanitaris en casos extrems, sempre que no provenin de síntesi química.

Els productes anomenats de kilòmetre zero es produeixen en explotacions ecològiques.

El productes agrícoles anomenats de Km0 o de proximitat no comporten que siguin procedents de conreus ecològics. El seu avantatge és l'estalvi en les despeses energètiques degudes al transport en comparació amb productes de procedència llunyana.

La política agrària comuna (PAC) promou i subvenciona l'agricultura ecològica.

Efectivament, donat que un dels objectius de la Política Agrària Comunitària (PAC) és la millora del medi ambient agrari utilitzant mètodes de producció respectuosos amb l'entorn. Es fomenta la utilització de fertilitzants orgànics, la lluita natural contra les plagues i les malures, la conservació de la biodiversitat, etc.

Tema 11: [El sector primari](#).**38. Quins requisits, quant al conreu i a la transformació dels productes, ha de complir l'agricultura ecològica o orgànica per a rebre aquesta qualificació?**

A la Unió Europea (UE), la superfície destinada a la producció agrícola ecològica ha augmentat bastant en els darrers anys. Els sistemes d'etiquetatge de qualitat de la UE indiquen l'origen geogràfic dels productes i l'ús d'ingredients o mètodes tradicionals en l'elaboració, incloent-hi la producció ecològica. La taula següent mostra la superfície destinada a l'agricultura ecològica en cada país:

L'agricultura ecològica a Europa (2016)

	Superfície (ha)
Espanya	2.018.802
Itàlia	1.796.333
França	1.537.351
Alemanya	1.135.941
Àustria	571.423
Suècia	552.695
Polònia	536.579
Regne Unit	490.025
República Txeca	488.591
Total	9.127.740

FONT: Elaboració pròpia a partir de dades publicades per l'Eurostat.

L'agricultura ecològica o orgànica ha de complir els requisits següents:

- No utilitzar elements inorgànics en el seu conreu, és a dir, no fer servir fertilitzants químics, plaguicides ni insecticides químics.
- No utilitzar colorants ni conservants en el procés d'elaboració o transformació.

Tema 11: [El sector primari.](#)

39. Expliqueu, en relació amb els aspectes esmentats en la taula següent, les característiques principals de l'agricultura de mercat que es desenvolupa a Europa.

Conceptes	Característiques
Població activa agrària	<i>Menys del 3 % dels actius (0,50 punts)</i>
Productivitat	<i>Alta en els rendiments per unitat de superfície (0,25)</i>
Mecanització	<i>Molt alta en tots els processos productius (0,25)</i>

40. La Unió Europea fa anys que destina una part important del seu pressupost al suport de l'activitat agrícola. Per mitjà de quines polítiques ho fa i amb quins objectius?

L'instrument és la Política Agrària Comunitària(PAC) per mitjà de programes d'ajuts.

Els principals ajuts són els següents:

-Ajuts a la renda dels treballadors agrícoles. Aquí cal comentar que ha deixat de ser subvencionada la producció en quantitat i, en canvi, se subvenciona la qualitat ambiental i el respecte al medi ambient.

-Ajuts als preus: és a dir, ajuts al mercat a fi d'afavorir, com fan els estats competidors, la producció pròpia.

-Amb quins objectius?

Els objectius inicials de la CEE de 1957 consistien en arribar a l'autosuficiència alimentària. D'aquí proven en les subvencions a la producció d'aliments quan no era suficient i l'aplicació de quotes a produccions de les quals en sobrava. Avui, els reptes són uns altres: desenvolupament rural, seguretat alimentària, relleu generacional de les empreses agrícoles...